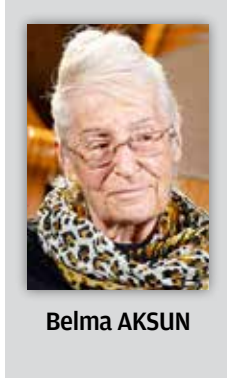

RAMAZAN, EN GÜZEL VE EN ÖZEL AY

Konya'da Çocukluğumun Ramazanları

Ramazan, çocukluğumdan beri en sevdiğim aydır benim. Gerçekten beti bereketi olan bir aydır. Gerçi o günlerde bu beti bereketine çocuk aklım ermezdi ermesine ama yılın diğer aylarından çok farklı, bambaşka, olağanüstü bir ay olduğunu sezerdim.

Belma AKSUN

beyaz baş örtüsüne bürünür, elinde Kur'an'ı Kerim, dudakları kıpır kıpır hatimler indirirdi. Hem kendi annesine babasına, hem de anneminkilere ayrı ayrı hatim indirirdi. O zaman biz çocuklar da patırtı gürültü etmez, saygıdan parmaklarımızın ucunda yürürdük.

Bir kere, müthiş hareketli, gelenin gidenin çok olduğu bir aydı. Zaten telaşı, o ayı şanına yaraşır bir biçimde karşılama heyecanı, daha o gelmeden günler önce başlardı. Evler dip köşe temizlenir, yiyecek, içecek, mutfak için gerekli malzemeler vaktiyle alınır, eksik, gedik kalmasına özen gösterilirdi.

Sonra Ramazan boyunca hiçbir gün "bugün de böyle oluversin" diye geçiştirilmez, mesela o hiç sevmediğim patlıcan musakkası hiç yapılmaz, çorbası, pilavı, tatlısı tuzlusuyla nadide yemekler yapılırdı.

Bir de ben özellikle ikindiden sonra yaşanan o telaşa bayılırdım. İftar saati yaklaştıkça artan ve de süratlenen bir telaştı bu. Rahmetli halam, ikindi namazından sonra

Çocukluğumda Ramazan uzun yaz günlerine rastlardı. Sabahtan ne kadar, "Bugün yemeğimiz var. Fazla bir şey yapmaya gerek yok" diye düşünülse de hiçbir zaman öyle olmazdı. Zaten kimsede buzdolabı yok, tel dolapları vardı sadece. O yüzden yemekler taze taze yapılırdı. Bir kere, çorba genelde her gün taze taze pişirilirdi. Bir de her gün değişik bir çorba yapılmaya gayret edilirdi. Ben Ramazan'da en çok, bol domatesli, üzerine maydanoz serpilmiş, bolca limon sıkılarak yenen tel şehriye çorbasını severdim. Gün boyu boş kalmış midem bu sıcak, mayhoş çorbayla bayram ederdi. Bir de yoğurtlu kulak çorbası yapılırdı bizim evde. Üzerine de parmak inceliğinde minik küpler halinde kesilip son anda te-

reyağında kızartılmış nar gibi hamur toplar serpilirdi. Aslında kulak çorbası adı da, minik kareler halinde kesilen yufka parçalarının fiyonk şeklinde bükülmesiyle oluşan, yoğurtlu hamur çorbasıydı. Ama o tereyağda kızartılmış lokumları ve mis gibi nanesiyle içmeye doyulmaz bir şeydi.

Babamın oruç tutması da bir âlemde doğrusu. Çok keyifli, şenlikliydi. İftar için çeşit türlü yemekler yaptırır, sigara tiryakisi olduğu için de, iftar yaklaşınca sigarayı ağızlığına geçirir, hazır eder, iftar topunu beklerdi. Tatlıyı ve yumurtayı çok severdi babam. Annemse yumurtayı ağzına koymaz, yumurta kokuyor diye yumurtalı pide bile yemezdi.

Her iftarda muhakkak bir tatlı olurdu bizim evde. Ama öyle sütlâç, muhallebi, tavuk göğsü türünden sütlü hafif tatlılar değil. Onlar sahurda yenirdi. İftarda muhakkak tel kadayif, lalanga, şekerpare türünden hamur tatlıları olurdu. Hiçbir şey bulamasalar, bayat ekmek dilimlerini yumurtaya bulayıp kızgın yağda nar gibi kızartır, şerbete atar, üzerine bol ceviz serpererek sofraya getirirlerdi.

Halamın saray lokması meşhurdu. Her kandilde, küçük ceviz iriliğinde akide şekeri gibi lokmalar, emaye lengellere dökülür, konu komşuya dağıtırdı. Bir de evlerden irak, cenazenin ardından 7. gün lokma dağıtırdı bizde, âdetti. Çifte kavrulurdu lokmalar. Mayalı lokma hamurundan avuçlarıyla alıp kaşıkla kızgın yağda döktükleri lokmaları, önce hafifçe sarartıp delikli kepçeyle yağlarını süzdürerek tepsilere alır, soğumaya bırakırlardı. Ayşe ablam bu beyaz lokmalardan ağzına atmaya bayılırdı. Sonra da bu soğumuş lokmaları tekrar

kızgın yağa atar, nar gibi kızartır, delikli kepçeyle yağını iyice süzdürerek tabağa alır, önce suluca, ardından da daha koyu şerbete atarlardı. Şerbetin soğuk kalması için, şerbet tenceresi soğuk su dolu bir kaba oturtulur, su ısındıkça değiştirilirdi. Şerbete atılan lokmalar sık sık karıştırılarak iyice içlerine çekmesi sağlanırdı.

Bu iş anneme düşerdi. Biraz büyüyünce de bana. Cennet canıma minnet! Bayılırdım bu işe. Pek zevkli, keyifliydi... Üstelik, bakalım şerbeti iyice çekmiş mi, çekmemiş mi diye arada bir lokmaların ifadesini almak da apayrı bir mutluluktan elbette. Zaten lokma yapıldığı gün kimsenin, en azından benim, yemeğe bakacak hali de kalmazdı. Lokmayla doyardı karnımız. O ılık, akide şekeri gibi pamparлак, gevrek lokmaları ısırdığınız an, damak zevkiniz tavan yapardı.

İftarlar, Sahurlar

Hele o vişnesi, kayısı, kızılıçığıyla envayi çeşit ev reçellerinin, peynir ve zeytinlerin vb. boy gösterdiği iftar sofraları... Fırından çıkacak, susam, çörek otu serpilmiş, el yakan pideleri sabırsızlıkla beklemeler... Hepsi de Ramazan'a özgü, sıra dışı şeylerdi. Top vakti yaklaştıkça artan telaş, hızlanan trafik, müthiş heyecanlandırır beni.

Evet, Ramazan benim için çok özel ve çok güzel bir aydı. Gecenin bir yarısı, yarı uykulu sahura kalkmaların, ev yapımı bol peynirli, tereyağlı düdük makarnasını, hoşaf ya da komposto eşliğinde kaşıklamanın apayrı bir zevki vardı. O günlerde bugünkü gibi çeşit türlü makarnalar, hazır yiyecekler yoktu. Her şey evde yapılırdı. Tabii düdük makarnası da... Babam çok severdi o parmak inceliğinde, içi boş ma-

karnayı. Hamur yoğrulur, açılıp kare şeklinde kesilen yufkalar, örgü şişlerine sarılıp yuvarlanarak düdüğü şekli verilirdi. Tereyağı, bol peynirli, dumanı üstünde makarnalar, sahurda, o tatlı uykudan uyanmaya degecek kadar lezzetliydi. Sanırım annemle halam, bizden çok önce kalkıp, taze taze pişiriyorlardı makarnayı. Çocuk aklımla, bunca büyük bir fedakârlığı nasıl yapabildiklerine şaşar kalırdım.

İlk orucumu dört yaşındayken, bir Arife günü tuttum ben. Halam:

-Bugün kurtlar, kuşlar bile oruç tutar, demişti.

Bu lâf çok etkilemişti beni. Küçük kuşlar bile oruç tutuyordu demek... Evde herkes oruç tutuyor, ağabeyim annemlerle birlikte sahurda kalkıyordu. Ben kusur kalamazdım. Günler uzun mu uzun, hava sıcaktı... İftar akşam sekiz buçuklarda filan oluyordu galiba. Oyun delisi, akşamlara kadar sokakta oynayan ben, o gün bütün gün oruç tutmuş, sünmüş, uzamıştım adeta... Açlık maçlık değil de susuzluk bükümüştü belimi. Koşup oynamaktan baş alamadığım için terliyor, dilim damağıma yapıyor, ikide bir çeşmeye koşup ağzımı çalkalıyordum.

Rahmetli halam:

- Çocuk kısmı tekne orucu tutar. Ben de öyle tuttuydum orucumu. Ablam "Gel, kimse görmeden öğle yemeğini ye! Sonra akşama kadar gene tutarsın" diye sandık odasında yemek yedirdiydi bana" dedi.

Ama ben böyle aldatmacalara gelemedim. Tutacaksam, adam gibi herkes gibi tutacaktım. Tuttum da... Sonraki yıllarda beş yaşından itibaren ben de katıldım oruçlular kervanına ve otuz Ramazan tutma-

ya başladım. Hoşuma da gitti bu; büyükler gibi gün boyu oruç tutmayı başarabilmek...

Bunca heyecanla yaşanan böyle özel bir ayda, bu olağanüstü olayın dışında kalamazdım zira. Evde herkes oruç tutuyordu, benim neyim eksikti?..

Bir gün annemlerin misafir gittiği komşunun bahçesinde, arkadaşım olan evin kızıyla sek sek oynuyorduk. Şerafettin Camii'nin çarraz köşesinde, beş-altı merdivenle çıkılan eczanesi olan Giritli eczacının, hep siyahlar giyen iki kız kardeşi de o gün misafir gelmişler. Anlaşılan benden söz edilmiş. Kadınlardan biri vedalaşıp giderken bana:

- Seni, seni! Herkes "Bak bak beş yaşında oruç tutuyor" desinler diye oruç tutuyorsun, değil mi, demez mi?...

Sek sek oynuyordum. Tek ayağımın üzerinde durdum ve hiçbir şey söylemeden, öyle bir zehir zemberek, öldüren bakışlarla baktım ki... Kadınların âdeta nutku tutuldu, suskun, öylece kalakaldılar...

Pek çok insan çocukları salak, imadan mimadan anlamaz, küçük, saf, budala insancıklar sanır... Oysa o çocuk aklımla bile onları cebimden çıkaracak kadar imaları, laf sokuşturmalarını anında sezdim.

Ben de Oruç Tutacağım...

Aslında mahalle arkadaşlarım arasında da ara sıra oruç tutanlar olurdu. Ve elbette biz çocuklar, boyumuza boşumuza bakmaz, zaman zaman oruç muhabbeti yapardık. Herkes bildiğini, öğrendiğini allame-i cihan edasıyla dile getirirdi. Bizim mahallede çeşmenin yakınındaki çıkmaz sokakta oturan bir arkadaşımız vardı; Zekiye. Sarı, iki örgü saçları olan, pespembe yanak-

lı çok güzel bir kızdı. Oruç tutması bir âlemde onun. Ezkaza elinde üzerine yoğurt sürülmüş tandır ekmeğini iştahla yiyerek gelen bir arkadaşımız olsa, Zekiye hemen:

- Darılma, gücenme ak kardeşim, karşımda yeme! Orucum sınıyor, der ve çocuğu uzaklaşmaya zorlardı.

Duvar dibi komşumuz, Ermeni madam teyzelerdi. Madam teyze, dört çocuğuyla genç yaşında dul kalmıştı. Annesinin desteği ve kız-

larıyla birlikte frenk gömleği, pijama vb. dikerek hayatlarını idame ettiriyorlardı. Konya'nın ileri gelenlerinin damatlık ipek gömlekleri, pijamaları onların elinden çıkardı.

Madam teyze "ocaktı" da. Köyden, kentten ağrısı, sızısı olanlar "çentilmeye" gelirlerdi. Madam teyze başını örter, elindeki terzi makasını, gelen hastanın ağrıyan yerine bastırarak gezdirir, yani "çenterdi". Onlar da gönüllerinden ne koparsa üç beş kuruş verirlerdi.

Bana imrenip oruç tutmaya kalkan, halasına "Beni sahura kaldır, yarın ben de Belma gibi oruç tutacağım" diyen, Ermeni arkadaşım Körepe ile ben.

Bir gün İstanbul'dan akrabaları geldi. Gelenlerin ben yaşta bir oğlan çocukları vardı: Körepe. Galiba Keröpe'ydi aslı ama biz Körepe di-yorduk oğlana. O da bizimle oynardı sokakta. Hatta kayıtsız olarak bizim okula bile devam etti bir süre.

Biz böyle kimimiz oruçlu, çoğumuz oruçsuz hep birlikte top atılmasını beklerdik. Körepe de imrenmiş, etkilenmiş ve evde halasına pür ciddiyet:

-Bu gece beni sahura kaldır, ben de Belma gibi yarın oruç tutacağım, demiş!...

İftar Davetlisi Ben!...

O günlerden hiç unutmadığım bir anım da, rahmetli Botsalı Hüseyin Efendi amcanın beni iftara alıkoymasıydı. Yeme içme konusunda huysuzun tekiydim. Kimsenin evinde öyle tek başıma yemek yemek yemezdim. Bir yere yemeğe davet edildiğimizde de "ana-kız aynı tabaktan yeriz biz" der, annemin tabağından yerdim. Böylece yiyip yemediğim belli olmazdı. Soğan, sarmısak yemem, koyun kokuyor diye her peyniri yemem, filan filan... Dedim ya yemek konusunda huysuzun, çekilmez tekiyim ves-selam...

Nasıl oldu bilmiyorum, kendimi iftar sofrasının baş köşesinde, Hüseyin Efendi amcanın sağ yanında, ağır misafir olarak oturur buluverdim. Ben!?!.. Tek başıma!?!.. İftar davetlisiydim??...

Sofra, çeşit çeşit renkte, katmerli, yalınkat yıldız çiçekleriyle dolu ön bahçeye kurulmuştu. Ve ben büyük adam gibi başköşede ağırlanıyordum... Aslında bunu bugün, geriye dönüp baktığımda fark ediyorum ve ancak şimdi, bu satırları yazarken yapıyorum bu değer-

lendirmeyi... Bir de beyaz porselen tabakta sunulan o nefis, pembe, cam gibi gül reçelini hatırlıyorum... İki kardeş Botsalı Hasan ve Hüseyin Efendi amcalar birlikte gittikleri Hac'da vefat etmiş, dönmemişlerdi. Allah rahmet etsin, mekânları cennet olsun.

Halamın Vazgeçilmezi; İftar Davetleri

Ramazan, iftar davetleriyle çok hareketli ve bereketli olurdu. Annemle halam, günler öncesinden oturur, iftara davet edilecekleri ve ikram edilecek yemekleri kararlaştırırlardı. Ramazan'ı çok sevmemin bir sebebi de, belki bu telaş, heyecan, sürekli gelip gidenleriyle bu iftar davetleriydi.

Sanırım Ramazan'ın son haftasında rahmetli halam, hep gittiği, yakınımızdaki Mahkeme Hama-mı'nın sahibi hanımla, başta kendi natırı Fadime abla olmak üzere, natırlara iftar verirdi. Yanılmıyorsam, karınca kararınca bir miktar dış kirası da... Fadime abla, yılda bir kez, ilkbaharda gelir, halama hacamat yapardı. Kan aldırmanın sağlıklı olduğuna inanırdı halam.

Fadime ablanın, halamın kar beyazı sırtını küçük bir aletle kırt kırt çentip kan çıkmaya başlayınca kah-verengi, boynuz benzeyen şeyleri (galiba gerçekten hayvan boynuzuydu o içi boş, ince uzun, koni biçimindeki şeyler) vantuz gibi yapıştırmasını dehşetle seyrettiğimi hatırlıyorum.

Halacık, ömür boyu, neredeyse ölene dek sürdürdü bu iftar davetlerini; yedi yaşından beri tuttuğu oruç, kıldığı namaz gibi bir ibadeti mişçesine yapardı bu davetleri...

Özellikle de İstanbul'da haberleşmek zordu eskiden, mesafeler

uzak... Telefon denen, bugün 7'den 77'ye herkesin elinden düşmeyen o kolaylık, adeta bir lüks!... Eve telefon almak için bugün başvursanız, on yıldan önce bağlanması imkânsız... “Telefon almak için İstanbul'da çocuk doğar doğmaz başvurmak gerek” diye lâtifesi bile vardı. Ve de İstanbul, iki kıtaya taht kurmuş, koskoca bir memleket... Hele o günkü yollar ve ulaşım araçlarıyla...

Ama halam, hiç ayağına üşenmez, Ortaköy'den, Beşiktaş'tan kalkar, ta Küçükçekmece'ye iftara davet etmek için giderdi. Kimi zaman gittiği insanları da evde bulamaz, ters yüzü dönmek zorunda kalırdı... Olsun! Gider hiç değilse not bırakırdı. Halacık, bu iftar davetlerini oruç tutsunlar, tutmasınlar ömrünün sonuna kadar, adeta bir ibadetmiş gibi yapmaya devam etti durdu...

Bilmem neden, ilk tuttuğum gündün beri orucu çok severim ben. Dahası, tüm adaklarımı oruçla yaparım. Önceleri dileğim olunca tutuyordum adadığım orucu. Sonra uzak bir akrabam, “şu dileğim olursa şunu yapacağım” demenin, Ce-

nabı Hak ile bir çeşit pazarlık yapmak olduğunu söyledi. Bu hiç akıma gelmemişti doğrusu. Madem böyle bir ihtimal vardı, Allah korusun böyle bir hadsizlik yapamazdım. O gün bugündür adak orucumu peşin peşin tutuyorum.

Çocukken gün boyu oruçlu olmak, canımın istediği ya da gördüğüm bir şeye imrenmek ve ona kavuşmak için iftara kadar sabretmek, beklemek, adeta bir oyun, bir kendimi, dayanma gücümü sınamak, bir meydan okuma gibi geliyordu bana. Ve bunu başarabilmek, çok hoşuma gidiyordu. Kuşkusuz sabretmeyi, gerektiğinde bazı şeylerden vazgeçebilmeyi öğreten, iradeyi güçlendiren bir şeydi de bu...

Kim bilir, belki de bu sayede, hayatta hiçbir şey, hiç kimse, benim için, ne pahasına olursa olsun “vazgeçilmez”, “olmazsa olmazım” olmadı... Cenabı Hakk'ın “Oruç benim için yapılan bir ibadettir, mükâfatını ben veririm” şeklinde bir Hadis-i Şerif olduğunu çok sonra öğrendim ve orucu daha çok sevdim ben...

Barış, huzur içinde daha nice Ramazanlara...

KONYA'DAN KARS'A (2)

Reyhan
TÜTÜNCÜ

Kars'taki önemli cazibe merkezlerinden birisi de **Sarıkamış**. Yaklaşık 50 km. mesafedeki tarihî ilçemize gezimizin üçüncü günü gittik. Yol boyu her taraf bembeyaz karlarla örtülüydü. O zamanlar henüz Konya'ya kar yağmamıştı. Oraya gidinceye kadar bu saflığın, temizliğin sembolü renkle gözlerimizi dinlendirdik.

Tabii ki Sarıkamış'ı hatırlayınca insanın içi sızlıyor. 1914 yılının Aralık ayında ordumuzdan bir kısım askerimiz Kars istikâmetine gönderiliyor. Komutanları Enver Paşa'nın niyeti işgal altındaki bu bölgeyi Rus hâkimiyetinden kurtarmak. Ancak mevsim itibariyle yılın en soğuk zamanları Yemen'den getirilen askerler yazlık kıyafetlerle, yiyecek ve mühimmat sıkıntısı had safhada. Allâhuekber Dağı'nın eteklerinde gencecik fidanlar birer birer toprağa düşer, arkadaşları yardım bile edemezler. Çünkü hepsi az sonra aynı akıbete uğrayacaklarını bilirler. Altmış sekiz

bin erimiz bir tek kurşun bile atmadan Sarıkamış'ta donarlar. On bini de savaş ta olmak üzere toplam yetmiş sekiz bin askerimiz şehit olur. Enver Paşa, bu konuyla ilgili İstanbul'da yayın yasağı koyar. O yüzden milletimiz burada olanlardan çok geç haberdar olur.

Şu an ise Sarıkamış bambaşka bir yönüyle göz dolduruyor. Bir kayak merkezi olarak çok rağbet görüyormuş. O kadar fazla otel vardı ki, bunların hepsi çalışıyor mu diye tereddüt ettim. Ama tabii ki talep olmasa bunlar inşa edilmezdi. Ortam çok güzeldi, sezon 20 Aralık'ta açılıyormuş, bu yüzden teleferikler şu an için faaliyette değildi. Bir müddet karlara bata çıka yürüdük. Bu da çok büyük bir zevk gerçekten. Dönüşümüz tekrar uçsuz bucaksız kar manzaraları ile geçti.

Kars deyince birçok insanın aklına kaz, peynir ve bal geliyor. Gezilen yerlerde yerel lezzetleri de mutlaka tatmak lazım geliyor.

Puşkin 'nin restoran haline getirilmiş evinden görüntüler.

İlk günkü menümüz; bulgur pilavı üzerine nefis kaz kızartması idi. Bir hanım, evinde hazırlayıp örtülere sararak sıcak sıcak servis ediyormuş. Burada kaz çok, ama asıl büyükbaş hayvan. Biraz da İç Anadolu'dan farklı bir ırk olarak küçükbaş hayvan yetiştiriyor. Şehrin geçim kaynağı sıralamasında ilk olarak hayvancılık geliyor.

Kars'ın yerel peynirlerinin sattığı büyük bir dükkâna gittik. Eski kaşarından tutun da gravyeri, dil peyniri, göbek kaşarı, göğermiş çeçili ya da hangi çeşit istiyorsanız hepsinden var. Tam yağlı ve egzotik peynir sevenler için mükemmel tatlar mevcut. Biz Konya'ya döndükten sonra bir de peynir müzesi açılmış. Na-

Sarıkamış Kayak Tesisleri

sıl yapıldığı, yapım aşamaları ve tarihçesi anlatılmıyormuş.

Bu dükkândan sonraki durağımız Kars'ın uğrak lokantalarından biri oldu. Rusların ünlü şair ve yazarı Puşkin'in Kars'ta bir süre ikâmet ettiği taş bina restoran haline getirilmiş. Modern Rus edebiyatının kurucusu kabul edilen Puşkin idareye karşı fikirleri yüzünden Çarlık yönetimiyle anlaşamıyor. Bu yüzden belirli bir süre kendi köyünde mecburî ikâmete tabi tutulmuş. Babasına da bu sürgünde oğluna bekçilik yapma görevi verilmiş.

Bu güzel mekân şehrin yerel lezzetlerinin sunulduğu ilgi çekici ve otantik bir yer. Farklı ve loş bir şekilde ışıklandırılmış. Duvarlarında Puşkin dâhil olmak üzere bizim yazar ve şairlerimizin tabloları asılmış. Menüde ilk sırada yer alan yemeğin ismi Piti. Haşlanmış kuzu incik ve nohut, yufka parçaları döşenmiş servis

tabaklarına alınıyor. Hangel ise boş mantı hamurunun üstüne yoğurt ve karamelize edilmiş soğanın dökülmesiyle sunulan bir yemek. Savaştan kurtulamamış Kars kadınının eldeki imkânlarla yaptığı bir çeşit olarak düşündük.

Bu lokanta da Ebü'l-Hasan Harakanî Hazretleri'nin türbesine dolayısıyla Kars Kalesi'ne oldukça yakın. Her dışarı çıkışımızda, yolumuz bir şekilde hazretin türbesine rastladı. Tekrar ziyaretimizi yapıp, yanındaki camide namazımızı kıldık. Karşısında gençler ve çocuklar için bir takım

Ulu Camii'nin dıştan ve içten görünüşü

Ani Harabeleri

aktivitelerin yapıldığı okuma salonu gibi bir büyük bina yapılmış. En üstte de kalenin bulunduğu tepeye doğru farklı yapılar mevcut. Dışı Hristiyan kültürünü yansıtan bir mâbete uğradık. Oradaki görevli buranın kiliseden camiye çevrildiğini ilettiler ve tarihçesini anlattı.

Biraz yukarıda bir mescit daha vardı. Ulu Camii olarak adlandırılan bu yapı, çok büyük bir zulüme şahitlik etmiş. Birinci Dünya Savaşı sırasında şehri işgal eden Ermeniler'den kaçaniki yüz altmış iki kişi buraya sığınyor. Onlar da içindekilerle beraber camiyi ateşe veriyorlar. Büyük bir acıyla panodaki açıklamaları okurken caminin kitabesinde "Ey ateş, İbrahim'e karşı serin ve selametli ol dedik." Enbiya 69. ayet-i kerimesinin yazdığını gördük. Ateş, Hazret-i İbrahim'e olduğu gibi buraya sığınan soydaş-

larımıza da mı gül bahçesi haline gelmişti ?!!. Üzüntü, sevinç, hayretle karmaşık duygular içerisinde oradan ayrıldık.

Çevrede gezilecek çok yer vardı. Kars Çayı'nın üzerindeki köprüden diğer tarafa geçtik. Üniversiteli gençlerin ve dışarda vakit geçirmek isteyenlerin tercih ettikleri bir mesire alanı oluşturulmuş. Arabayla çayı takip ederek daha ileri gidildiğinde su kenarında Katerina Sarayı ve Kars Kafkas Üniversitesi Konservatuar Bölümü binaları mevcut idi. Bu binalar Rus esareti zamanında yapılmış olup muhteşem taş işçiliği örnekleri barındırmakta idi. Katerina Sarayı otele dönüştürülmüş, bahçesi ise halka açık bir kafeterya olarak hizmet vermekte.

Şehir dışında gezilecek en önemli yerlerden biri de Alparslan Büyük Selçuklu dizisinde çok

Ani Harabeleri

sözü edilen Ani Harabeleri. Miladi 900'lü yıllarda Ermeni Bagratuni Krallığı burada önemli bir medeniyet kurmuş. En önemli krallarından olan 1. Gagik'ten sonra güç kaybeden Ermeni Krallığı, Bizans tarafından yok edilene kadar Vaspurakan Krallığı olarak da anılmıştır. Girişte ön taraf kale duvarları ile korunurken Arpaçay'ın geçtiği iki kenar tabii bir barikat görevi üstleniyor. Zaten şu anda da Ermenistan ile aramızda doğal bir sınır vaziyeti görmekte. Gerçi bizim bulduğumuzdan yerden çok az bir su kaldığını esefle izliyoruz. Karşı tepelerde Ermenistan bayrakları görülüyor. O dönemde kale içinde bir şehir devleti kurmuşlar. Çok ilgi çekici yapılar var. Katedraller, kiliseler, asrının kültürünü yansıtan değişik binalar hatta ateş tapınağı bile; adeta bir açık hava müzesi. Daha sonra cennet

mekân Sultan Alparslan bu bölgeyi fethediyor. Biz Anadolu'nun giriş kapısı olarak Malazgirt'i bildirdik ama öncesinde ilk ele geçirilen yer Kars olmuş.

Anadolu'daki ilk Türk ibadethanesi olan Menuçehr Camii, Ani Harabeleri'nde yapılmış. Tamiratı son zamanlarda yapılan bu cami tekrar hizmet vermeye başlamış. Müslüman ailelerin yaşadığına dair ipuçları veren mesken duvarlarında kitâbeler mevcut. Şu an bazı yapılarda restorasyon çalışmaları devam ediyor. Bir buçuk saat civarında karların üzerinde kale şehri gezdik. Soğuk bir gün olmasına karşın epeyce ziyaretçisi vardı. Ama bir şey dikkatimizi çekti, eksi 6-7 derece olmasına rağmen soğuk kendini o kadar hissettirmiyor. Bu da doğu insanına Allah'ın bir lütfu olsa gerek.

Anadolu'daki ilk Türk ibadethanesi olan Menuşehr Camii

Kars'a gezilecek bir başka yer de Çıldır Gölü. Biz orada olduğumuz süre içerisinde göl henüz tam anlamıyla donmamıştı. Daha sonra Aralık'ın sonuna doğru eksi 15 derecelerde donuyormuş. Göl üzerinde isterlerse atlı kızaklarla dolaşıyorlar veya yaya olarak da gezilebiliyor, tam bir kış eğlencesi. Yaz ve bahar dönemlerinde de gölde balıkçılık yapılıyor, yöreye ek gelir sağlanıyor.

Her gidişin bir dönüşü olduğu gibi bizim de Kars'tan ayrılma vaktimiz gelmişti. Bir yeri sevmemiz için ya oranın ruhunuza dokunması ya da bir parçanızın orada kalması gerekirmiş. Benim için burada her ikisi de mevcut. Ebü'l-Hasan Harakanî Hazretle-

ri, diğer Sarıkamış ve Kafkas Cephesi şehitleriyle gönül bağı kurduk. Sevgili oğlumuzu serhat şehrimizde bırakıp havaalanına, ayrılmanın hüznüyle girdik. Güzel bir seyahat oldu. Mehmet Nuri'ciğim Kars'ta görülebilecek her yeri gezdirdi. Hem onunla hasret gidermiş hem de birlikte hoş vakit geçirmiş olduk. Soğuk ve güneşli bir günde Ebü'l-Hasan Harakanî Hazretlerini ve şehitlerimizi Fatihalarla selamlayıp şehre vedâ ettik. Kars küçük bir il olmasına rağmen zengin tarihe ve kültüre sahip pek çok gezilecek yeri olan şirin bir ilimiz. Bu yazıyı okumanızın ardından Kars'ı gezi rotalarınıza ekleyeceğinizi umuyorum.

DÜNKÜ KONYA'DA YAZANLAR: ÖĞRETİM GÖREVLİSİ YURDANUR SAKAOĞLU

Ayşe
İKİZ

[Sayın Yurdanur Sakaoğlu, yazarımız Prof. Dr. Saim Sakaoğlu'nun eşidir. Ankara'da yaşayan Ayşe İkiz Hanımefendi tarafından hakkında hazırlanan bir yazıyı Akademik Sayfalar'ın okuyucularıyla da paylaşmak istedik. Yurdanur Hanım 1988 yılından beri Konya'da yaşamakta olup çalışmalarının önemli bir bölümü Konya ile ilgilidir.]

I. HAYATI

15 Haziran 1947 tarihinde, Tokat il merkezinde Soğukpınar Mahallesi'nin Perviz Sokağı'nda doğmuştur.

Annesi, Tokat'ın Pazar beldesinden (günümüzde ilçe) Aşıroğulları'ndan Hayriye Hanım, babası Artova ilçesinin Çırdak köyünden Egeçoğulları'ndan Hacı Kâmil Gülel'dir. Çırdak, günümüzde yeni oluşturulan Yeşilyurt ilçesine bağlanmıştır.

Hayriye Hanım, Tokat il merkezinde Deveğörmez semtindeki ilkokula başlamışsa da bitirmeden okulu bırakmak zorunda kalmıştır. M. Kâmil

Bey ise Sivas Lisesi son sınıfından ayrılmıştır.

Yurdanur Hanım'ın Tokat 1954 doğumlu Turan Gülel adlı bir kardeşi vardır.

Yurdanur Hanım il merkezindeki İbni Kemal İlkokulu'nda, Gaziosmanpaşa Lisesi'nin orta ve lise kısımlarında okuyarak Haziran 1965'te diploma almaya hak kazanmıştır.

1 Aralık 1965 tarihinde Ziraat Bankası'nın Tokat Şubesi'nde gişe memuru olarak işe başlayan Yurdanur Hanım, eşinin Atatürk Üniversitesi'nde göreve başlamasından bir süre sonra görevini Erzurum Ziraat Bankası'nın merkez şubesini aktarmıştır: 01.01.1967. Bir süre bu görevinde çalıştıktan sonra ayrılmış (30.04.1968) ve hayalindeki bölümün sınavını kazanarak Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne kaydolmuştur: Eylül 1968

Yurdanur Hanım Tokat'taki görevi sırasında, Gaziosmanpaşa Lisesi ede-

3-5 Mayıs 1990 tarihleri arasında, Erciyes Üniversitesi Rektörlüğünce Kayseri'de düzenlenen, Erciyes Yöresi I. Folklor, Halk Edebiyatı ve Etnoğrafya Sempozyumu'nda bildiri sunan dostlarla birlikte: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Yardımcı (Dokuz Eylül Ü., Tokat Lisesi'nden öğrencim), Dr. Rasim Deniz (Kayserili araştırmacı), Prof. Dr. Nevzat Özkan (Yurdanur Hanım'ın Atatürk Üniversitesi'nden öğrencisi), Yurdanur ve Saim Sakaoğlu.

biyat öğretmeni Saim Sakaoglu ile evlenmiştir: 6 Mart 1966'da nişan, 26 Mart 1966'da nikâh ve 27 Mayıs 1966'da da düğün.

Sakaoglu Ailesi'nin iki kızı vardır: Selcen 05 Kasım 1969, Seren 21 Temmuz 1976. İkiisi de Erzurum doğumludur.

Büyük kızı Selcen Sakaoglu Manavgat, Atatürk Üniversitesi'nde başladığı tıp eğitimini Konya'da, Selçuk Üniversitesi'nde tamamladı. Meslektaş, Mehmet ve Nimet ve Ali İlhan Manavgat ile Konya'da evlendi. Küçük kızı Seren Sakaoglu ise, Selçuk Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Anabilim Dalı'ndan birincilik derecesiyle diploma aldı. Alanında yüksek lisansını tamamladı.

Yurdanur Sakaoglu'nun tek torunu Güven küçük kızından olup 10 Nisan 2006 doğumludur.

Üniversite öğrenciliği sırasında, Rektör Prof. Dr. Kemal Bıykoğlu'nun özel kaleminde görev aldı.:30.06.1971. Ancak fakülteden mezun olunca daha üst bir göreve yükseltince ayrıldı: 02.07.1973.

Haziran 1975'te, Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunan eşinin yanına gider. Bir yıl kaldığı Los Angeles/California'dan 23 Mayıs 1975'te Erzurum'a döner.

Öğretmenliğe başlamak üzere ilgili

bakanlığa başvurması sonucu, 26.01.1976'da Erzurum Lisesi'nde edebiyat öğretmeni olarak göreve başladı.

Erzurum Kâzım Karabekir Eğitim Enstitüsü'ne edebiyat öğretmeni olarak atanma tarihi 10.09.1979. Okulunun Fakülte statüsüne yükseltilmesi ve Atatürk Üniversitesi'ne bağlanması üzerine 24.04.1984 tarihinde öğretim görevliliğine yükseltildi.

30.09.1988 tarihinde Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne aynı unvanla naklen atandı.

17 Ocak 1996 tarihinde kendi isteğiyle emekli oldu.

****

II. ETKİNLİKLERİ

A. KİTAPLARI

1. Çocuklara ve Gençlere Oyunlar ve Eğlenceler, Ankara 1979

2. *Meddah Behçet Mahir'in Bütün Hikâyeleri I*, Ankara 1997 (Saim Sakaoglu, Ali Berat Alptekin ve Esmâ Şimşek ile).

3. *Meddah Behçet Mahir'in Bütün Hikâyeleri II*, Ankara 1999 (Saim Sakaoglu, Ali Berat Alptekin ve Esmâ Şimşek ile).

B. LİSANS TEZİ

1. *Tokat Masalları*, Erzurum, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,

Erzurum 1972. İncelenen masalların tamamı anneannesi Şehadet Göl'den derlenmiştir.

C. BİLDİRİLERİ

1. "Erciyes Yöresi Efsanelerinde Başlıca Temler", *Erciyes Yöresi 1. Folklor. Halk Edebiyatı ve Etnografya Sempozyumu (Bildiriler)*, Kayseri 1991, 219-224.

2. "Anadolu Eşrafında Ad Verme Geleneği", III. Milli Türk Halk Edebiyatı ve Folkloru Kongresi, Konya 1989. *Erciyes*, 13 (149), Mayıs 1990, 16-18.

3. "Anadolu'da Ağıt Yakma Geleneğinin Durumu Üzerine Derlenmiş Malzemelerle Bazı Değerlendirmeler", VI. Milli Türk Halk Edebiyatı ve Folkloru Kongresi, Konya, 25-26 Ekim 1993. Yayınlanmadı.

Ç. MAKALELERİ

1. "Mânilerimizde Millî ve Hamaî Unsurlar", *Türk Kültürü*, 11 (128), Haziran 1973, 632-636.

2. "İslâmîyetin Kabulünden Sonraki İlk Halk Şiirleri", *Halk Kültürü*, 2, 1982, 93-105.

3. "Atasözlerimizin Şiir Yapısı", *Türk Folkloru*, 5 (53), Aralık 1983, 13-17; II, 5 (54), Ocak, 13-15.

4. "Türk Halk Şiirinde İlk Kaynaklar Meselesi", *Elif (Erzurum)*, 1985, 3, 13-14.

5. "Türkiye Ninni Haritası", *Türk Folklorundan Derlemeler 1989*, Ankara 1989, 53-81. (Saim Sakaoğlu ile)

D. MASAL YAYINLARI

1. "Tokat Masalları: 1 / Avcıbaşı", *Türk Folkloru*, 1 (10), Mayıs 1980, 23-24.

2. "Tokat Masalları: 2 / Biber Kızı", *Türk Folkloru*, 1 (11), Haziran 1980, 23-25.

3. "Tokat Masalları: 3 / Miski Bey", *Türk Folkloru*, 2 (14), Eylül 1980.

4. "Tokat Masalları: 4 / Bezircinin Kızı", *Türk Folkloru*, 2 (15), Ekim 1980, 23-25.

5. "Tokat Masalları: 5 / Yemen Pa-dışahı", *Türk Folkloru*, 2 (10), Kasım 1980, 28.

Not: Anneannesi Şehadet Göl'den derlediği bu masallar, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi lisansüstü öğrencilerinden Uğur Tuncel'in, Doç. Dr. Abdülkadir Emeksiz'in danışmanlığı altında hazırladığı, *Sürelî Yayınları'daki Masalla İlgili Çalışmaların Açıklamalı Bibliyografyası* konulu doktora tezinde değerlendirilmiştir: Değerlendirmeler, 262-264. sayfalar arasında 433-439. maddelerde yapılmıştır.

E. KONFERANSLARI

1. Tarih Boyunca Folklorik Türk Tiyatrosu (Selçuk Ü.)

2. Folklor Ürünlerinin Tiyatroya Etkisi (Selçuk Ü.)

3. Türk Şiirinde Kahramanlık Duyguları ve Çanakkale Zaferi (Kâzım Karabekir Eğitim F.)

Güncellenen bu konferans, 17 Mart 2022 tarihinde, Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği'nin haftalık Perşembe Konuşmaları' çerçevesi içinde, on-line olarak geniş kitlelere de ulaştırılmıştır.

4. Tarih Boyunca Türk Toplumunda Öğretmen (Kâzım Karabekir Eğitim F.)

5. Milli Edebiyat ve Folklor (Kâzım Karabekir Eğitim F.)

6. Tarih Boyunca Türk Toplumunda Kadın (Konya)

F. TV PROGRAMCILIĞI

1. Konya'da faaliyet gösteren KTV

kanalına eşi Saim Sakaoglu ile birlikte, Kültürümüzden Damlalar adlı ve 14 hafta devam eden bir dizi hazırladı. 12 Şubat 1998'de "Şiirimizde Konya" ile başlayan dizi, 28 Mayıs 1998'de "Konya Efsaneleri" ile sona erdi. Bu dizi, yaz aylarında bir defa daha tekrar edildi.

G. PROJESİ

1. Meram Yöresi (Dere-Köyceğiz-Selver) Folklor Ürünleri, Konya, Proje Nu.: 89 / 167. Eşi Prof. Dr. Saim Sakaoglu ile birlikte Selçuk Üniversitesi Rektörlüğü'ne sunulan proje 1994 yılında tamamlanmış ve 72 sayfa olarak teslim edilmiştir.

Ğ. DİKSİYON KURLARI

1. Konya'daki bir dernekle yapılan iş birliği sonucunda başvuran vatandaşlara bu kurs verilmiştir.

2. Başkanlığını üstlendiği Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği'nde burs verdikleri öğrencilere bu kurs verilmiştir.

H. DİZİ YAZILAR

1. "Erzurumlu Emrah'ta Kadın", *Yeni Gazete*, 8, 9, 10, 11 Temmuz 1998.

2. "Kültürümüzde Meram", *Yeni Gazete*, 23, 24, 25, 27 Temmuz 1998.

3. "Gezginlerin Gözüyle Konya", *Yeni Gazete*, 4, 5, 6, 7, 8 Ağustos 1998.

Not: Yeni Gazete Konya'da yayımlanmakta idi.

I. ARMAĞANA YAZI

1. "Sevgili Saim", *Prof. Dr. Saim Sakaoglu'na Armağan*, Konya 2006, 171.

İ. MÜLAKATLARI

1. "Yurdanur Sakaoglu ile Bir Yurdum Sohbet", *Yeni Gazete*, 21-22 Temmuz 1998. Konuşan: Uğur Arıbaş.

2. "Kadın Sorunlarına Duyarlı Olmalıyız", *Anadolu'da Bugün*, 28 Mart 2016. Konuşan: Melek Sarıtaş.

J. KATILDIĞI YARIŞMA

1. "Kitaplar Arasında: Halk Şiirimizde Romantik Bir Ses: "Karacaoğlan", *Türk Folklor Araştırmaları*, 15 (301), Ağustos 1974, 7065/7066.

Not: Tercüman 1001 Temel Serisi 26. kitabı ve Mustafa Necati Karaer'in eserin olan Karacaoğlan'ı tanıtım yarışmasında ikinciliğe layık bulunmuştur.

K. OYUN SAHNEYE KOYMA

1. "Kasabaya Doğan Güneş", 24 Kasım 1985 Öğretmenler Günü, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi'nde sahneye konuldu..

2. "Zulmün Gölgesinde", Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi'nde sahneye konuldu

L. ÜYELİKLERİ

1. Selçuk Üniversitesi Türk Halk Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin fakültesini temsil etmek üzere üye seçilmiştir: 1989.(Emekli olunca üyeliği sona erdi.)

2. Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği Konya Şubesi üyeliği: 1999 ve başkanlığı 2018-2022